

Náš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Veija za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrta leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istovrstno vpisane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo tristoletna peti-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat. za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Nedostatki na kmetih. — Poslanica češkemu učitelstvu in dijaštvu. — Politični pregled. — Štajersko: Razno. — Primorsko: Razno. — Kranjsko: Razno. — Raznoterosti.

Nedostatki na kmetih.

(Iz kroga naših somišljenikov na deželi.)

I.

Naš kmet hodi rakovo pot. Vsakdo, kdor pozna razmere slovenskega kmeta, ve, da je zadnji čas, da se nastopi odločno pot za izboljšanje, zlasti kar se tiče njegovega gospodarskega položaja.

Sicer so že razni „padarji“ pričeli zdraviti rane našega kmeta, a začeli so na onem koncu, kjer se konča, mesto tam, kjer se prav za prav mora začeti. Imamo že lepo vrsto organizacij, s katerimi se bo odebelil — tako pravijo — sicer vedno suhi kmetov mošnjček.

Najhujši slovenski socialc dr. Janez Krek je na nekem shodu kmetom tako priporočal: „Največjega pomena za kmeta je politiška organizacija. Kmet mora gledati, da pošlje v deželne, kakor državne zastope take može, ki bodo odločno zastopali kmetске korist. Zato vam tudi priporočam, da se vsi odločno potegnete za take može (mislil je Slov. Lj. Stranko). Sedaj so vse drugačni časi. Kmet je sedaj prost, a skrbeti mora, da si kar mogoče pomaga. Sedaj odločujejo v vseh državnih stvareh poslanci, in če so zastopniki kmetov taki možje, ki res razumejo kmetsko vprašanje, tudi kmeta odločno varujejo. Zlasti pri carini je kmet lahko oškodovan; tam se sklepa, kake doklade pridejo na to ali ono stvar, koliko bo znašala carina pridelkov tuje države in koliko za blago, ki gre iz države. Državniki branijo navadno le industrijo, na kmete se navadno ne ozirajo, a ravno kmet je lahko najbolj oškodovan, če se sklenejo nizke tarife za poljske pridelke in živino, ki gre iz tuje države, ali pa sklene država slabe tarife za kmetško blago, ki gre iz države, pri čemur je lahko močno oškodovan.“ Ni dr. Kreku oporekati, da mora biti kmet politiško organizovan, a preden se more kmet politiško organizovati, preden more dobiti pravi pojem o vseh teh stvareh, je treba poskrbeti prej še za nekaj bolj potrebnega: treba mu je izobrazbe.

Naš kmet je jako slabo izobražen. Koliko je še med kmeti analfabetov, ali pa takih, ki poznajo črke le za največjo silo, koliko takih, ki imajo za vsa števila le tri znake: „štiri = ena, kluka = pet, križ = deset“; da tak človek ne more napredovati, je umevno.

Po deželi se nahaja še jako mnogo brezvestnih ljudi, ki znajo take ljudi dobro izkoristiti in prav po židovsko slepariti. Kmetu navadno vedno manjka denarja; lahko bi ga, če bi mu bilo znano, vdbil vsaj po 6%, a da so za izplačevanje posojil denarni zavodi, mu ali ni znano, ali jim pa prav ne zaupa, gre torej takemu človeku, ki si zaračuni po 8 in še celo več od 10%. Če ne more dati kmet obresti v denarjih, jih upnik rad prejme v pridelkih,

seveda za polovično vrednost, tako, da ima dvojne obresti.

Še slabše je kmet izobražen v svoji stroki. Na Kranjskem je edina kmetijska šola na Grmu, ki pa nikakor ne zadostuje za vse Kranjsko. Kako naj pošlje kmet pri svojih slabih gmotnih razmerah, recimo iz Gorenjske ali Notranjske, svojega sina v šolo na Grmu, kar ga stane najmanj 30 K na mesec. Več bi se pomagalo, če bi nastavila dežela poleg šole še več potovalnih učiteljev, ki bi prirejali redna predavanja, zlasti bi lahko mnogo pomagali kmetu ljudski učitelji in duhovniki, ko bi ta dva stanova, ki živita v vednem stiku s kmetom, medsebojno preganjanje vsaj deloma opustila, in se našla skupaj na enem polju, na polju prosvete, na delu za povzdigo izobrazbe kmetškega stanu.

Dežela naj bi ustanovila na učiteljsku prostovoljni agronomni kurz za učiteljske pripravnike, ki bi potem, ko bi bili nastavljeni, prirejali predavanja v svojem službenem kraju. Za predavanja kaže naš kmet največ zanimanja, na pisane stvari ne da mnogo: „škrieci lahko pišejo s peresom in nas hočejo po časopisih učiti, a naj pridejo tudi na polje pokazat, potem vidimo, kdo zna bolje, mi, ali škrieci“, to reče skoro vsak kmet. Predavanjem zaupa več. In ker je gmotni položaj učitelja reven, bi morala dežela, ako je res volja povzdigniti kmeta, dati takim učiteljem doklade, tako bi si tudi učitelj lahko nekaj poboljšal svoj položaj. Korist kmetova na izobrazbi bi bila velika, in brez dvoma bi se poprijeli učiteljski poznavanja kmetškega vprašanja, ker bi jim bilo isto pozneje v korist.

Izobrazba je vsakemu neobhodno potrebna, a naš kmet stoji v tem oziru na precej nizki stopinji. Kako pa naj kmet napreduje, če ne ve, kako se modernejši tovariši drugod organizujejo; kako pada, ali raste cena pridelkov, kje so najboljši trgi. In koliko je še drugih stvari, ki so mu neobhodno potrebne.

Klerikalna stranka ustanavlja sicer med kmeti izobraževalna društva, kar bi bilo hvalevredno, če bi ne imela ta zgolj politiškega značaja in se ne bi vcepjala udom le klerikalna strankarska misel.

Trebalo bi, da bi se po vsem Slovenskem ustanovila društva za povzdigo izobrazbe, pa imeti bi morala le izobraževalni značaj, brez ozira na strankarstvo; tudi bi bilo dobro, da bi se ustanovilo kje, bodisi v Ljubljani ali kje drugod, društvo slovenskih predavateljev, ki bi se pečali s kmetiskim vprašanjem, in prirejali po deželi redna predavanja zlasti v zimskem času, tako bi se povzdignila izobrazba kmetov, ki je glavni faktor za vse druge organizacije.

Tudi klerikalizem bi ne imel tolikega vpliva na kmete, če bi bili ti dobro izobraženi. Le pri neukih ljudeh ima klerikalizem svoj temelj in le taki ljudje so slepo vdani duhovnikovi besedi. Vedo le to, kar jim pove dušni pastir, kaj se pa zunaj po svetu godi, jim je tuje.

Kdor želi torej pomagati našemu kmetu, mu mora odpreti najprej polje izobrazbe. Šele potem se more kmet politiško, ali kako drugače organizirati, ko ima o vsem jasen pojem,

da sam razume pomen in potrebo organizacije. Dotlej pa je kmet samo pridobljen za to ali ono stranko in je tej ali oni nezanesljiv.

II.

Naša duhovščina vstanavlja po deželi razna konsumna društva z namenom pomagati kmetom, a v resnici se ji gre samo za politišne svrhe. Vstanovljena so ta društva brez prave podlage; zato pa so se le malokje dobro obnesla. Kako naj tudi obstoji v dobrem stanu društvo, kjer ni pravega vodje, kjer je vse v rokah duhovščine, ki sama ni zmožna voditi društvo; kaj še-le člani, in dostikrat nadzorniki-kmetje, ki večinoma niti ne razumejo zakaj se gre, in puste, videč svojo nezmožnost, vodstva in nadzorstvo duhovščini in poslovdju. Tudi kot poslovdje nastavlja duhovniki priznano strastne klerikalce, dostikrat brez zmožnosti, le da so zanesljivi strankarji. Vem za nekega poslovdjo, ki je sedaj v Ljubljani posestnik vile. Svoječas je vodil veliko društvo, a učil se je le krošnjariti s podobami. A nosil je vedno rožni venec s seboj in se hlinil na vse pretege: tak mož velja pri klerikalcih za sposobnega in poštenega!

Potrebna je našemu kmetu gospodarska organizacija, a če hoče dobro vspevati, je treba, da jo kmetje sami nadzorujejo, da je znajo sami voditi, in ne, da pri družbi nimajo niti besede.

Koliko bi si kmet opomogel, če bi bila v vseh večjih krajih poljedelska zadruga, ki bi izpečevala kmetске pridelke, kolikor mogoče visoko in zopet kupovala kmetске potrebščine, kolikor mogoče ceno. A najprej treba kmeta o vsem tem dobro poučiti, da tudi ve, kak pomen ima in kako se vodi tako društvo. Na ta način je zloraba društvenikov izključena. A popolnoma lahko je zlorabiti društvenike, če o vsem nimajo niti pojma; kakor se je pokazalo to pri konsumnih družtvih, kjer vodi vse duhovščina, kmet molči, samo kadar je treba šteti izgubo — pa plačaj kmet!

Edino hvalevredno delo duhovščine so denarni zavodi, ki so oteli že mnogo kmetij iz oderuških rok. Sploh pri nas vsi denarni zavodi dobro poslujejo. Seveda imajo klerikalci s tem — in to je bil njih namen — marsikoga v svojih pesteh.

III.

Naše kmetije tudi propadajo, ker mnogokje manjka delavskih moči, a še te so grozno drage in vrhu vsega še slabe. Kar je boljših delavcev, gre v Ameriko, kjer morajo sicer trdo delati, a dobe vsaj za svoje delo boljšo plačo. Tako so večkrat lepe kmetije le na pol obdelane. Da bi si pomagal kmet s stroji, mu ne pride niti na misel. Tudi so stroji dragi in šteti je treba precej denarja za njih nabavo, a kmet je navadno suh, a povrhu še zadolžen.

Dobro bi bilo, če bi se ustanovilo na Slovenskem društvo s primerno glavnico, ki bi kupovalo potrebne stroje in jih potem prodajalo kmetom na majhne obroke, a še bolje, ko bi jih proti primerni odškodnini dajalo na posodo, ob času rabe: kmetu bi bilo na ta način jako pomagano, zlasti če bi vdbival stroje na posodo. Ker s stroji se prihrani veliko delavskih moči,

ki jih je itak na kmetih težko dobiti. Na ta način bi se vsaj deloma uravnalo vsled izseljevanja v Ameriko tako nezdravo razmerje naših delavnih sil, ki so na razpolago, in onih, ki bi jih v resnici trebalo.

IV.

Koliko naših kmetov ne pride vsako leto na beraško palico, ker jim uniči ogenj vse premoženje. Da bi se zavaroval, mu ne pride na misel, ker se mu zdi škoda letne zavarovalnine. To so zopet davki, kje pa naj vzamem denar; saj jaz že pazim, da ne zažgem, to je kmetov princip. Ker je naše kmetijsko ljudstvo že jako nevedno, niti upati ni, da bi se kaj preobrnilo. Tudi še nekateri kmetje ne zaupajo zavarovalnicam, češ da je to sama sleparija, zlasti jim potrdi to misel, kadar kdo pogori, ki je bil zavarovan in mu po požaru škodo cenijo. Seveda odračuni zavarovalnica, če je ostal zavarovancu kak del nepoškodovan, in potem nastane takoj krik: osleparili so ga; bolje bi storil, če bi se ne bil zavaroval, kakor mi, mu vsaj ne bi bilo treba plačevati „prostovoljnih davkov“. Tudi so nekateri tako nespametni, da se zavarujejo za dvojno vrednost; seveda tudi plačujejo zavarovalnino od iste svote, a kadar pogori, mu zavarovalnica plača le to, kar je v resnici vredno. Kmetje imajo pa vse to za sleparijo.

Pri vseh teh razmerah bi bilo pač umestno, če bi se kmalu ustanovila deželna zavarovalnica, kjer bi bil vsakdo prisiljen se zavarovati, ker bi se plačevalo pri deželnih dokladah. V zadnjem zasedanju dež. zbora je bilo to vprašanje že sproženo; toda liberalni koncert je preprečil vsako delovanje. Tudi so člani dež. zbora možje, ki so sami zastopniki zavarovalnic, in ti bodo gotovo poskušali preprečiti ustanovitev dež. zavarovalnice. Zlasti župan Hribar se je odlikoval v zadnjem zasedanju, ko je vrtel lajno. Sicer je bila muzika zaradi vol. pravice, toda Hribarju gotovo tudi vprašanje o zavarovalnici ni bilo ljubo, saj izgubi s tem znaten del svojih dohodkov.

Dobro bi bilo, da se to vprašanje reši čimprej. (Sledi še.)

Poslanica češkemu učiteljstvu in dijaštvu.

Poslanica govori s početka o strahu, ki navdaja češko zavedno učiteljstvo in dijaštvo pred ovaduštvom, to moralno kugo, ki mori in spodjeda zdravo družabno življenje ne samo na Češkem, ampak žalibog tudi pri nas. Ovaduštvo nam je pogubnejše nego kolera ali katera druga kužna bolezen, kajti ta nam zamore vničiti le telo, dočim ovaduštvo skrivaj in zavratno zastruplja duše naše mladine, katera potem s sprijenim sreem in čuvstvom živi še dolga leta, razširjajoč to grozno moralno bolezen med vsemi, s katerimi pride v dotiko.

Poslanica pravi z obzirom na to:

„Previdnost je dobra stvar in je ni nikdar odveč. Ako se boji učitelj poslati iz šole po otrocih še tako nedolžen časopis ali knjigo, je to pač umevno: kdor pozna razmere na kmetih, ve, da je tu pač vse mogoče; nikdo pa ne more zadržati učitelju, da bi izven šole posojal občanom svoj časopis ali svojo knjigo, da bi ne povedal sosedom svojega mnenja o slabih in tendencioznih časopisih, ki širijo in utrjujejo v narodu le neumnost. Prevelik strah ni več previdnost, ampak bolezen. Z mirno premissljenostjo, katera vaga vsako besedo, ki jo javno spregovori, da se vendar prav dobro spojiti tudi neupogljiva vstrajnost v boju.

Neomadeževan učitelj, kateremu nikdo ne more očitati najmanjšega pregreška proti njegovim šolskim dolžnostim, ki je moško-previden v svojih izjavah, značajan in čist, prost slabosti in strasti, se nima nikogar bati, in kjer živi učiteljstvo v kolegijalni edinosti, tam ni lahko škodovati učitelju, ali narod nahujskati proti njemu, kjer učitelj zahaja med ljudstvo, ne da bi kompromitiral sebe in svoj stan z „vinskim pobratimstvom“ in s pajdašenjem z zanikarneži, tam dobiš vedno peščico ljudi, kateri bodo moški dovolj, da se bodo potegnili za njegove pravice,

ako bi hotel kdo segniti na nje. Zato proč s praznim strahom in slabotno resignacijo.

Mnogo večo prostost ima akademik. Naše dijaštvo začenja prav spoznavati svojo nalogo. Ne samo gledališke predstave, plesni venčki in izleti — dijaštvo ima višje naloge: podpirati čitalnice, sokolska in pevska društva, zanašati vanje svež vzduh in novo kri, vstajati knjižnice in širiti v svojih rodbinah, sorodstvu in sosedstvu napredno berilo. Vse to pa zopet brez vsega omejevanja. Mesto običajnega „Akademiki . . . kega okraja“ napišite: Društvo N . . . prireja . . . kjer pa ni društva, ustanovite je, naučite svoje neštudirane brate, svoje sestre, vaško mladino, delavstvo pečati se z resnimi nalogami, bodite jim svetovalci, voditelji in podpora. Zanašajte v svoje vasice Havličkovega duha, informujte se pri učiteljih, v dotičnih krogih, ki poznajo razmere in so skušeni delavci, da bodete v ognju svojega navdušenja imeli potrebno spopolnitev prevdarnosti in modrosti, ki se glasi: ne segajte predaleč in vstrajajte! Nikar ne stojte v ponosni osamljenosti marveč delajte! Vsak vaš prihod v rodno vas naj pomeni etapo v napredku ljudstva v prospehu svete naše stvari: izobrazjenju ljudstva!“ **Domovina.**

Politični pregled.

Nemška delavska stranka.

Nemški narodni svet za Češko je izdal zopet en poziv, kakor poroča večerna izdaja dunajske Preše od srede. To pot se obračajo do vseh nemških krogov, naj store vse kar morejo, da se ustanovi močna nemška delavska stranka, ki bi bila od vseh drugih strank neodvisna, a bi jo te po možnosti podpirale. Tudi se obračajo do županov nemških mest, da stopijo v medsebojno zvezo potom svobodne združitve, ki bi imela zlasti nalogo, čuvati Budjevice.

Grški princ Jurij in Kreta.

Od Grkov in Turkov poseljeni otok Kreta, ki je po obsežnosti enak naši Primorski, s tristo tisoč prebivalci, je od leta 1898. sem pod vrhno oblastjo Turčije, a otok upravlja 37letni grški princ Jurij. Ta pa se je sedaj odpovedal v posebni proklamaciji poslom in službi vrhnega komisarja Kreta in predlagal svojim naslednikom bivšega grškega ministra Zaïmisa, ki so ga veleoblasti Francija, Nemčija, Italija in Anglija, kot čuvarke otoka, že potrdile in se je odpeljal Zaïmis že na otok. O združitvi otoka z Grško niso hotele države ničesar čuti, ker so se bale, da bi povzročilo to kake nove nemire na Balkanu.

Vstaja na otoku Kuba.

Predsednik otoka je izjavil, da preneha z bojem v svrhu mirne sprave. Priprave Združenih Držav, poseči vmes, so bile precej znatne. V kubansko vodovje so poslali mnogo bojnih ladij in toliko vojaštva, da bi ga stalo na otoku tekom štirih dni vsaj pet tisoč. Vojni sekretar Taft in državni sekretar Bacon — oba odposlanca Severne Amerike — se pogajata že na Kubi z zastopniki raznih strank. Od uspehov tega pogajanja je odvisno nadaljno obnašanje vstašev. Predsednik Združenih Držav je pozivljaval v pismu, naslovljenem na kubanskega poslanika v Vašingtonu, naj prenehajo Kubanci z meščansko vojsko, da rešijo tako domovino pred anarhijo in vmešavanjem tujih držav.

Štajersko.

Velikanske električne naprave so izvršili v Trbovljah. Vse stroje in razsvetljava preskrbuje elektrika. Cela cementna tovarna bo v enem letu delovala samo z elektriko. Elektriko proizvajajo stroji s 100 do 150 konjskih sil. Imajo pa samo takozvani „Drehstrom.“ Za Savo delajo sedaj priprave za velikansko sesalko, ki bo gnala vodo kakih 500 metrov visoko na hrib, kjer bo velikanski rezervoar in od koder bo potem voda napeljana po vsem

Trbovlju, to se pravi, kjer jo rabi premogokopova družba. Gotovo je, da električne naprave v tako velikem stilu ni blizu.

O kmetijski šoli, ki jo nameravajo sezidati na Cvenu pri Ljutomeru in o kateri smo nedavno tega priobčili obširen in nujno potreben članek, prinaša tudi mariborski Slov. Gosp. daljšo notico, v kateri pravi: Na Cvenu je bilo že vse pripravljeno, da se ustanovi nižja kmetijska šola z dvema zimskima tečajema. Toda g. Misja iz Ljutomera je začel spletkariti z drugim krajem, ki bi seveda tudi bil pripraven za enako šolo, zanesel je s tem razpor med kmete našega okraja ter zavlekel celo stvar. Kmetje, ne dajmo si sloge razdirati po ljudeh, ki ne čutijo z našimi kmetijskimi zahtevami, ampak postavimo se na višje stališče ter delajmo, četudi z žrtvami za svoj napredek. Saj vemo, da se kmetijska šola ne more v vsaki občini zidati, ampak odločiti se moramo za en kraj. Ker je naša cvenška zadruga začela stvar mešati, je samoumevno, da si je izbrala Cven. Tukaj torej ni nobenega preziranja drugih občin. Stavba šole na Cvenu je z vsemi potrebnimi prostori proračunjena na 59.300 K. Država in dežela bosta prispevali vsaka po 10.000 K.

Dijaška kuhinja v Mariboru je imela dohodkov v minolem letu 5476'60 kron, gotovo lepa svota, ki kaže, da je društvo imelo obilo plemenitih in požrtvovalnih podpornikov. Do-hodki so se vsi porabili za opoldansko hrano ubožnih dijakov, med katere se je razdelilo v celem letu 18.025 obedov; vsaki dan je bila v „Dijaški kuhinji“ miza pokrita za 60 do 65 dijakov.

3 hiše v Ptujju so prišlo v slovensko posest. Tako poroča Slov. Gospodar.

Na Južni železnici se prigodi v zadnjem času vsak hip kaka nezgoda. V Judenburgu pri Gradcu je zadel osobni vlak v tovarnega, pri čemur je bilo nekaj oseb težko ranjenih, mnogo lahko ranjenih. K sreči ni bil nihče ubit. Nezgoda se je zgodila tudi pri Poljčanah v sredo ponoči, kjer je skočil s tira tovorni vlak in je imel vsled tega zjutrajšnji brzovlak 1 uro 16 minut zamude. Druga nesreča se ni zgodila nobena.

Neprevidnost vzrok smrti. Pri graščinski žitnici v Brežicah je spravljal gostilničar Janez Grobelšek voz za pesek ter skrinjo naslanjal na steno. Minolo nedeljo se je tam v bližini igral 5letni Karol Colner, sin tukajšnjega nočnega čuvaja. Deček je po nerodnosti prišel preblizu skrinje, ki se je prekucnila in nanj padla tako nesrečno, da mu je prebila lobanjo in je bil takoj na mestu mrtev. — Proti Grobelšku, ki ga je policija že svarila, naj skrinjo tako ne naslanja, se je uvedlo kazensko postopanje.

Nemški princ Koburg-Gotha je prodal dvoje svojih posestev ljubljanskemu veletržcu, Slovencu Ivanu Knezu, preteklo poletje posestvo Gross-Sölk, kakor smo že poročali, in zdaj še veleposestvo Klein-Sölk.

1000 kron škode imajo lastniki plava, ki se je razbil minule dni na Dravi blizu Ptujja. Ponorečil se ni k sreči nihče.

Planinska vas v brežiškem okraju je pravi unikum: še vedno uraduje nemški, dasi nobeden odbornikov niti nemščine zmožen ni. Žalostno, da imamo takih krajev pri nas več!

V Krškem je začela poslovati pridobitna zadruga „Zadruga tiskarna“, katero je opremila češka tvrdka Črkolivnica v Pragi. Novemu podjetju želimo obilo uspeha.

Otrok-požigalec. V Lašah (celjski okraj) je zažgal otrok, igraje se z vžigalicami neko hišo. Zgorelo je vsega vkup pet poslopij.

Primorsko.

Osebnosti. Dosedanji Koprski suplent Josip Delpiero je imenovan glavnim učiteljem na goriškem ženskem učiteljskem.

Namenjeno podtikanje. Primorski List očita goriškemu Pevskemu in glasbenemu društvu, ki mu predseduje dr. H. Tuma, politično smer. Kakor Glasbena Matica v Ljubljani, tako je tudi to društvo v denarnih zadregah — kakor v Slovencih sploh vsa kulturna podjetja. In Prim. List piše k temu s prav preračunjeno zvi-

tostjo: „Mi nismo nasprotni pevskemu in glasbenemu društvu, a smo odločno nasprotni dr. Tumi, ki mu je predsednik in pa politični smeri, ki jo ima to društvo. Dr. Tuma se ni niti podpisal na okrožnico iz samega strahu. (Dr. Tuma in — strah! To je res nekaj imenitnega!) In vendar je ta podpis potreben, ker to pojasni vse politično strankarstvo, ki je vganja to društvo.“ Zdaj smo čuli nekaj povsem novega. Društvo, ki mu predseduje dr. Tuma, ki sam glasbeno jako nabražen, ima „politično smer.“ Kakšno, seveda P. L. ne pove. Je storil bolje, ako ni hotel priti v zadrego. Pri dr. Tumi že nekaj let ne more biti niti govora o kakem strankarstvu; če pa piše prilično v ta ali oni list — Edinost, Naš List, Omladina, Slov. Tehnik, Planinski Vestnik, Učiteljski Tovariš itd. — je to kako strankarstvo? In nastane vprašanje: more sploh imeti tako publicistično delovanje kak vpliv na — Glasbeno in Pevsko društvo v Gorici? Mi očitamo Prim. Listu s polnim prepričanjem ne samo popolno konfuznost v oni notici, ampak tudi zlobnost, neodkritosrčnost in nepoštenje. Če hoče P. L. smo v tej zadevi na razpolago. L.

Hujši poturica od Turka. Kakor znano, je tržaški občinski svet sklenil ustanoviti v Gvardijeli novo laško ljudsko šolo. V občinskem svetu se je temu uprl dr. Slavik, ki je temeljito zavrnil „italijanstvo“ Gvardijele. Med drugim je povedal, da je celo učiteljica na Legini šoli v Gvardijeli Slovenka in da so jo tam nastavili, da se lažje sporazume z „laškim“ otroci. „Piccolo“ to taji, ne dokaže pa nič. Kajti izvedeli smo iz dobrega vira, da je oče gdč. Pavline Jachlich rojen v Cirknici, mati na Opčinah, gospodična Pavlina pa tudi zna slovensko. Žalostno, da nas tepó in „poučujejo“ lastni poitalijančeni krvni bratje.

Tri trafike se oddajo v Gorici, in sicer na Travniku, v Gledališki ulici, Macello. Prošnje do 6. oktobra t. l.

„Abbasso l' Austria, abbasso i Croati“ tako je dalo v pretečenem tednu italijansko ljudstvo duška svojim antipatijam nasproti Avstriji po mnogih krajih Italije. Avstrijsko misel istovetijo s hrvaško. — In naša zunanja politika je še tako zaslepljena, da ne uvideva, kam ji je kreniti? Ali ne vidite, da so zadovoljni Slovenci in Hrvatje vaša mogočna, morebiti glavna opora proti italijanskim aspiracijam?

Kranjsko.

Poziv glede udeležbe pri sadnem semnju.

Podpisana družba namerava redno jeseni prirediti v Ljubljani sadne semnje za namizno sadje, in sicer z namenom, da razprši predsodek, kakor da bi na Kranjskem ne imeli lepega namiznega sadja, da naše sadjarje polagoma privadi pravilnega obiranja, hranjenja in zavijanja sadja ter da jih slednjič privede v neposredno zvezo z ljubljanskimi konsumentmi, ki zlasti za dan sv. Miklavža in za božične praznike rabijo velike množine lepega sadja.

Prireditve sadnih semnjev je seveda zavisna od povoljne sadne letine ter od udeležitve. Poročila o letošnji sadni letini so skrajno nepovoljna, zato je podpisana družba sklenila le tedaj pričeti z dragimi predpripravami za letošnji sadni semenj, ki se ima vršiti meseca novembra, če bo zagotovljena razmerno zadostna udeležba. Iz tega vzroka poziva podpisana družba vse kranjske sadjarje, ki se hočejo udeležiti sadnega semnja, da ji udeležbo prijavijo najkasneje

do 10. oktobra t. l.

Za sadni semenj se sprejme le lepo namizno sadje. Vsaka vrsta jabolk ali hrušek bo morala biti pravilno zavita in zase hranjena v lične košare, zaboje ali sodčke. Vsake vrste mora biti z zavojem vred najmanj 5 kg.

Kmetijska družba bo skrbela za najboljše vnovčenje sadja, in sicer, če mogoče, potom dražbe ter bo priznala premije za najlepše sadje in za najpravilnejši in najličnejši zavoj.

Zglasilci naj naznanijo do gori navedenega roka podpisani družbi približno število vrst ja-

boljk in hrušek ter množino vsake vrste, ki jo nameravajo poslati na semenj. Od zadostnih zglasitev je sploh zavisna prireditev letošnjega sadnega semnja.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

V Ljubljani, 24. septembra 1906.

Južna železnica. Iz merodajnih krogov v Postojni se nam piše: Koliko pritožb v jezikovnem oziru smo že čitali in čuli proti železniški upravi, toda zaman. Zdaj ko izdaja celo državna železnica že dvojezične vozne listke, imamo pri južni železnici še vedno samonemške, na vagonih nikjer kaj slovenskega, na mnogih postajah še samonemške napise, sprevodniki brzovlakov so slovenskega jezika popolnoma nevesči, ravno tako višje tehnično osebje. To železnico bo treba torej radikalno kurirati. Zato pa slovenske občine in županstva! Dopisujte z železnico edino slovenski, in ne sprejmite nobenega nemškega dopisa, ne trpite nobenega samonemškega nadpisa v svoji občini. Južna železnica ni državna oblast, ampak privatno podjetje in če država kolikor toliko spoštuje slovenski jezik, se bode treba privaditi temu tudi upravi južne železnice. Potujoče občinstvo naj naznani javnosti vsak slučaj, ako bode kak nemški sprevodnik surovo ravnal z njim. Južni železnici je treba posvetiti vso pozornost.

Poziv slovenskim občinam. Narodna mlačnost, zvezana z neopravičenim strahom pred tujimi priseljenci, je v mnogih občinah zakrivila, da se poslužujejo županstva popolnoma slovenskih občin dvojezičnih občinskih pečatov. To zasluži v današnjih časih, ko so naši nasprotniki v svojih občinah iztrebili zadnji sled slovenstva, najostreje in brezobzirnejše kritike. S takim pečatom priznava dotično županstvo, da nima narodnega ponosa, da že prizna morebitne nemške zahteve itd. Proč s temi pečati! Mi bomo brez pardona objavili dotična županstva in jih pripuščali sodbi zavednih slovenskih županov. Za danes le nekaj izgledov. Županski pečat „narodnega“ Bleda ima na prvem mestu napis: Gemeindeamt Veldes. Dvojezične, torej slovensko-nemške pečate imajo tudi županstva Škofjalka, Rateče na Gorenjskem, Zagorje ob Savi.

Dr. Tavčar in Mladočehi. Mladočeško glasilo „Narodni listi“ na najodločnejši način obsoja postopanje dr. Tavčarjevo v odseku za volilno reformo. Njegov nastop obsojajo kot „felonijo na principih svobodomiselnosti“, ki jo uganja le iz strankarsko sebičnih namenov, odločno ga grajajo, da je zatajil ves liberalizem in dela „za fevdalizem in reakcijo“ skupno s konservativnimi veleposestniki. Ogorčeno zavračajo njegovo očitiranje, da so Čehi izdali Slovence in odklanjajo njegovo zahtevo po obstrukciji, češ, da se Mladočehi ne bodo nikdar spozabili, da bi z ozirom na morebitno škodo svoje stranke izdali svoj svobodomiselni program, in interese slovanskih narodov, kakor jih je dr. Tavčar. Zato ne najde pri Mladočehih niti najmanje podpore. „Narodni listi“ napovedujejo dr. Tavčarju popolno blamažo, češ da bo njegova obstrukcija izginila brez sledu, ter sklepajo: „Ako kdo drugi volilne reforme ne prepreči, gospodu dr. Tavčarju se to gotovo nikdar ne posreči.“

Vprašanje poštinih pečatov. Vsa mizerija naših narodnih „pridobitev“ se kaže jasno tudi pri poštinih pečatih. Kako smo veseli, ako se je doseglo, da je na pečatu poleg nemške spa-ke dranke tudi slovensko ime dotičnega kraja! Dosegli smo enakopravnost. Kaj še! Ali je to enakopravnost, ako je v popolnoma slovenski Kranjski slovensko ime pod nemškim? Vse drugače je to pri poštinih pečatih čeških krajev, kjer ni češko ime pod nemškim, ampak v isti smeri kot nemško napisano. In to tudi v narodno mešanih krajih. Pri nas, v slovenski Kranjski, pa se borimo še proti samonemškemu pečatom mešanih krajev, (glej Tržič, Belapeč itd.) Slovenske občine, ganite se! Zahtevajte povsod takih poštinih pečatov, kjer bode sloven-

sko ime kot najbolj navadno in rabljivo, na prvem mestu, kakor so to v Dalmaciji za hrvaški jezik že dosegli Hrvatje. (Glej n. pr. poštini pečat Dubrovnik, spodaj še-le Ragusa). Ta poziv velja v prvi vrsti slovenski „prestopnici“, beli Ljubljani.

Ljubljanska bolnica. Sl. N. je pisal sredi februarja t. l. ko so prišle na dan škandalozne razmere pod vodstvom dr. Karl Bleiweisa stojiče bolnice v Ljubljani, da je „deželni odbor“ že uvedel preiskavo, ki je v najboljšem tiru. Danes je sicer že sedem mesecev, odkar se je pričela ta preiskava — ali pa smo le korak naprej?

O deželnih zavodih poroča tudi celjska Domovina kot izvleček iz članka, ki je izšel v Rdečem Praporu in Našem Listu, tiče se nečuvanih razmer — za izpremembo enkrat — v deželni prisilni delavnici.

Slovensko gledališče v Ljubljani je pričelo z letošnjo sezono danes na torek dne 2. oktobra. Vprizore italijanskih glasbenikov Leoncavallovo dvodejansko opero Glumači in Mascagnijevo enodejansko Cavalleria rusticana.

Ljubljanski hotel Union je zapustil dosedanji najemnik Kampoš. V slovo je priredil velik koncert v dobrodelne namene. Ta hotel prevzame zdaj neki drug Nemeec.

Zopet na južni železnici. V petek popoldne je na južnem kolodvoru v Ljubljani prišla preizkuševalcu vozov Karolu Hogeju med odbijače leva roka, katero mu je skoraj popolnoma zmečkalo. Prepeljali so ga v deželno bolnišnico.

Raznoterosti.

Proti zamorcem. V Atlanti, Južna Amerika, vlada veliko ogorčenje proti zamorcem, češ da so v zadnjih dneh posilili do trideset žen belokožcev. Evropejci so vsled tega zgrabili za orožje in se podali v oni del mesta, kjer bivajo zamorci. Pričelo se je divje preganjanje, mir je napravila šele milica, ki pa je prišla jako pozno na lice mesta. Ubitih je do 25 zamorcev in ena zamorka, blizu sto težko in zelo mnogo lahko ranjenih.

II. katoliški shod Švicarjev je bil izborna obiskana. Vršil se je v mestu Freiburg, kjer je znana katoliška univerza. Udeležencev je bilo do 20.000

Referendum v Svici. Kakor znano, velja v Švicarski republiki posebna oblika glasovanja: referendum. O kaki važnejši ali kočljivi stvari ne odločujejo poslanci, ampak se vpraša ljudstvo po referendumu. Vsak odrasel človek glasuje. Tako se je šlo v kantonu Wadt za vprašanje, ali naj se dovoli podrobna prodaja absinta (najhujša opojna pijača) ali ne. Glasovalo je ljudstvo in postava, ki je izšla šele nedavno in je tako prodajo dovolila, je bila po ljudstvu preglasovana. Proti je bilo 22.530 glasov, za 15.076.

Morilka Zeller, ki je na zavraten način umorila letos 25. januarja v gornje-štajerskih hribih svojo znanko, z namenom, da se polasti njenega denarja in bila vsled tega pred porotnim sodiščem obsojena v smrt na vislicah, je pomiloščena na 20letno ječo, poostreno s temno celico in postom vsakega 25. januarja.

Zopet katoliški shod. V ponedeljek se je pričel v Budapešti ogrski katoliški shod, na katerega sta prišla tudi dva ministra, znani klerikalni grof Zichy in grof Apponyi. Zgodilo se je prvič, da prisostvujejo ogrskim katoliškim shodom tudi zastopniki vlade. Oba ministra sta bila voljena v častno predsedstvo. Lanski katoliški shod je bil mnogo bolj obiskana kakor letošnji, kar se je močno opazalo. Shod je otvoril grof Zichy.

Paradiž Mohamedancev izgleda po njih-nem sv. pismu, koran imenovan, tako: krasen vrt, ki ga namakajo potoki, vijoči se v hladni senci visokih dreves. Kdor pride v ta vrt mu ni treba ničesar delati, obdajajo ga večno mlada dekleta, ki ostanejo vedno device. Nebesa štejejo sedmera, ki so druga nad drugim, po njih se pretakajo reke medu in mleka in celo toki vina, ki ga podajajo mladi fanti presrečnim v

zlatih posodah, ali to vino ne omami, ampak stori dotičnika samo veselega.

Angleži — po vzgledu Japoncev. Angleži so se od svojih zaveznikov Japoncev že marsikaj naučili. Zdaj hočejo preustrojiti še svojo vojsko po njih vzgledu. Japonci imajo kakor tudi Nemčija posebne vrste generalnega štaba, po katerem je tudi organizacija avstrijskega posneta. Naloga tega novega angleškega štaba, v katerega sprejmejo le najboljše moči, je posvetovati se o razdelitvi armade, o boljši vzgoji častnikov itd. Da pa ne izgube štablerji stika s prakso, bo urejeno tako, da ostanejo pri štabu samo štiri leta in se morajo vrniti nato k svojim polkom vsaj za eno leto.

Avstralija pred — Evropo. Reforme, za katere se v Evropi tako dolgo bojujemo, so v Avstraliji in Novi Zelandiji že davno vpeljane. Tam imajo volilno pravico moški kakor ženske, zavarovanje v slučaju pohabljenosti, progresivne davke, obvezna razsodišča za spore med delavci in delodajalci, obdačenje naraščanja zemljiščne vrednosti in še mnogih drugih socialnih naprav, ki se jih mi še niti prav zahtevati ne upamo.

Listnica uredništva. Il. Bistrica: Oprostite da toliko časa odlagamo, porabimo vse! — Kranjska Hranilnica: Tudi Vaše porabimo. — Somišljenik v Postojni: Vaše pismo nas je prijetno iznenadilo. Se Vam toplo priporočamo! — Gea L. P.: Lepa hvala za pošiljatev. Ne porabno.

Izborno zalogo vsakovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah priporoča

ANTON MÜLLER

vinotržec v Domžalah

(Kranjsko).

Zakonito zavarovano.
Vsako ponarejanje in ponatiskovanje kaznjivo.
Edino pravi je
Thierryjev balzam
le z zeleno znamko z nuno.

Staroslaven, neprekosljiv zoper motenje prebavljanja, krče v želodcu, koliko, prehlajenje (katar), prsne bolezni, influenco itd. itd.

Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika posebna steklenica s patent. zamaškom K 5.— franko. Thierryjevo centifolijsko mazilo splošno znano kot „non plus ultra“ za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe, ture in otekline vseh vrst. — Cena: 2 lončka K 3-60 franko razpošilja le proti predplači ali povzetju 38

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogški Slatini.

Brošuro s tisoči zahvalnih pisem zastonj in franko. Dobiva se skoro v vseh lekarnah in medic. drogerijah

Odlikovana
v Parizu s častnim križcem, diplomom in zlato medaljo.

Patentirana
v 30 državah.

Streha prihodnosti!

Cementna zarezna strešna opeka
iz portland-cementa in peska

Praktična! **Lepa!**

Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.

Edini izdelovatelj za Kranjsko:
Janko Traun
izdelovatelj cementnin na Glincah pri Ljubljani.

Oglejte si — največjo zalogo **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic, mlatilnic, gepelnov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobnih križev itd. pri

FR. STUPICA V LJUBLJANI
na Marije Terezije cesti št. 1
in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnoram zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in guojnico, vseh vrst tehtnice in uteži in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete.

Popolnoma popravljena hiša

št. 78 v Kamniku, vlg. Budnarjeva

z vrtom se takoj

v najem odda.

Pojasnila daje **Cerar v Lukovici.**

Podpisaneec vljudno naznanja, da je menjal svoje dosedanje stanovanje in je njegov naslov od danes naprej sledeči:

F. L. Tuma

Dunaj III., Khungasse 22.

Razpošiljanje blaga na vse kraje sveta!

Najcenejša, največja eksportna tvrdka!

H. Suttner urar Ljubljana

priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih **švicarskih ur** brilantov, zlatnine in srebrnine v veliki izbiri po najnižjih cenah.

V dokaz, da je moje blago res fino in dobro, je to, da ga razpošiljam po celem svetu. Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur pristočno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim, zahtevajte veliki novi cenik, ki se pošlje zastonj in poštine prosto. 26-15

BIBE

Brezalkoholna pijača iz vrstnega okusa iz sadnega soka.

Nareja jo **G. PICCOLI**, lekarnar v Ljubljani. 12

En del tega soka, pomešanega s petimi deli vode, da za mlade in stare, za zdrave in bolne prijetno, žejo gasečo, redilno in za prebavne organe zdravo pijačo.

1 steklenica 1 krono. Naročila se izvršujejo točno po povzetju.

Pozor! Čitaj! **20 — 2** **Pozor! Čitaj!**

Bolnemu zdravje! **Slabemu moč!**

Pakraške želodčne kapljice.

Slavonska zel.

Pakraške želodčne kapljice: Delujejo izvrstno pri vseh želodčnih in črevesnih boleznih ter odstranjujejo krče, bolezni iz želodca, vetrove in čistijo kri, pospešujejo prebavo, zganjajo male in velike gliste, odstranjajo mrzlico in vse druge bolezni, ki vsled mrzlice nastajajo. Zdravijo vse bolezni na jetrih in vranici. Najboljše sredstvo proti bolezni maternice in madron; zato ne smejo manjkati v nobeni meščanski in kmečki hiši. — Naj vsakdo naroči in naslovi: **Peter Jurišić, lekarnar v Pakracu šte. 60, Slavonija.** — Denar se pošilja naprej ali s poštanim povzetjem.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto): 12 stekleničic (1 ducat) 5 K., 24 stekleničic (2 ducata) 8 K 60 v., 36 stekleničic (3 ducati) 12 K 40 v.

Slavonska zel se rabi z vprav sijajnim in najboljšim uspehom proti zastarelemu kašlju, bolečinam v prsih, zamlaklosti, hripavosti v grlu, težkemu dihanju, astmi, proti bodanju, kataru in odstranjuje goste slime ter deluje izvrstno pri vseh, tudi najstarejših prsni in pljučnih bolečinah. Moja zdravila **Pakraške želodčne kapljice** in **Slavonska zel** priporočajo mnogi najboljši zdravniki.

Cena je sledeča, (franko na vsako pošto): 2 originalni steklenici 3 K 40 v.; 4 originalne steklenice 5 K 80 v.; 6 originalnih steklenic 8 K 20 v.

Manj od dveh steklenic se ne razpošilja. Prosim, da se naročuje naravnost na mene pod naslovom:

P. Jurišić, lekarnar v Pakracu šte. 60, Slavonija.

Čitaj! Naroči! Ne bo Ti žal!